

Seurakunnan luottamushenkilö kestävän tulevaisuuden tekijänä

Seurakunnan luottamushenkilöiden
teemamateriaalit 2023–2026

3. Miten?

Kirkon yhteiset asiakirjat
luottamushenkilön tukena ja
keskeiset vaikuttamisen paikat

Tämän osion peruskysymys: MITEN?

- Miten seurakunnan luottamushenkilö voi tehtävässään rakentaa kestäväää tulevaisuutta käytännössä?
 - *Millaisia työkaluja eli ohjaavia asiakirjoja kirkko on tuottanut seurakunnan kestävyystyön tueksi? Mitä jokaisen luottamushenkilön on hyvä niistä tietää?*
 - *Miten luottamushenkilö voi omassa tehtävässään hyödyntää näitä työkaluja käytännössä? Mitkä ovat luottamushenkilön erityiset vaikuttamisen paikat?*

MOTTO

Luottamushenkilöt luovat päätöksillään ne ratkaisevat raamit ja rakenteet, jotka mahdollistavat työntekijöiden ja seurakuntalaisten kestävään toiminnan käytännössä.

Kirkon yhteiset asiakirjat seurakunnan kestävyystyön tukena

Kirkon yhteiset asiakirjat seurakunnan kestäväystyön tukena

1. Kirkon ilmasto-ohjelma

[Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus](#) (2008)

- Täältä löytyvät parhaiten koottuna seurakunnan ympäristövastuun teologiset ja raamatulliset perusteet (ks. edellinen osio)

2. Kirkon energia- ja ilmastostrategia

[Hiilineutraali kirkko 2030](#) (2019)

- Konkreettiset askelmerkit vaikuttavimpiin ilmastotoimiin: aloita tästä ja toimi näin!

3. Kirkon ympäristöjärjestelmä eli

[Kirkon ympäristödiplomi](#) (2020)

- Kattava tietopankki ja työkalupakki käytännön tekemisen tueksi

HIILINEUTRAALI KIRKKO 2030

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Kirkon energia- ja ilmastostrategia (2019)
Hiilineutraali kirkko 2030

HIILINEUTRAALI KIRKKO
2030

Kirkon rooli ilmastotyössä? Sekä tekoja että vaikuttamista

- ”Ilmaston lämpeneminen, luonnon monimuotoisuuden katoaminen ja ekosysteemien vaurioituminen kytkeytyvät suoraan elämäntapaamme. *Elämäntapojen takana ovat ajattelutavat, jotka liittyvät arvoihin.*
- *Kirkon erityiset vahvuudet ilmastotyössä ovat arvoissa ja asenteissa.*
- Siksi kirkko ja sen seurakunnat sitoutuvat omien päästöihin liittyvien konkreettisten toimien lisäksi *tukemaan jäseniään ja muita ihmisiä muuttamaan elämäntapaansa ilmaston ja muun ympäristön kannalta kestäväksi.*
- Kirkko haluaa myös kannustaa vaikuttamaan aktiivisina kansalaisina, äänestäjinä ja kuluttajina.”

Ote Kirkon energia- ja ilmastostrategiasta

Kuva: Kallion seurakunta

Konkreettiset teot luovat toivoa

- “Konkreettisilla toimilla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi kirkko on **toivon kantaja**.”
- Ilmastoahdistuksen ja pessimismin keskellä haluamme luoda toivoa ja innostaa kirkon jäseniä ja muita ihmisiä työhön ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Vielä ehdimme toimia, mutta aikaa ei ole hukattavaksi!”

Ote Kirkon energia- ja ilmastostrategiasta

Kuva: Kotka-Kymin seurakunta

Pohdi:

**Mitä ajattelet Kirkon energia- ja
ilmastostrategian lähtökohdista?**

Yleistavoite

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko sitoutuu kansalliseen ja kansainväliseen työhön ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tavoitellen lämpenemisen rajoittamista 1,5 asteeseen esiteollisesta ajasta
- Kirkko on hiilineutraali vuonna 2030
 - Kasvihuonekaasupäästöjä on vähennetty 80% vuoden 2018 tasosta
 - Loput 20% kompensoidaan

Miten se tehdään käytännössä?

- **Hiilineutraalius** tarkoittaa, että:
 - seurakuntatalouksien kasvihuonekaasupäästöt ovat yhtä suuret kuin niiden omistamien maiden hiilinielut
 - *tai* että jäljelle jäävät päästöt kompensoidaan
- Strategiassa asetetut tavoitteet koskevat **sekä koko kirkkoa että jokaista seurakuntaa**.
- Seurakunnat **kutsutaan mukaan** Suomen evankelisluterilaisen kirkon ilmastotalkoisiin.
- **Kirkon ympäristödiplomi** toimii **työkaluna**, jonka avulla strategian tavoitteita toteutetaan ja tarkennetaan.

HUOM. Käytännössä pääpaino on kiinteistöjen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä!

Miksi juuri kiinteistöistä pitää aloittaa?

Kuva: Kirkkohallitus
Carita Wuorsalo 2023

Suurimmat päästölähteet kirkossa (milj. CO2-ekv.kg)

Tavoite 1:

Vähennetään kiinteistöjen hiilidioksidipäästöjä

Suosituksset:

- Rakennusten energiankulutus selvitetään ja kirjataan Basikseen
- Öljylämmityksestä ja fossiilisesta sähköstä luovutaan 2025 mennessä
- Kirkkohallitus tarjoaa seurakunnille energianeuvontaa
- Rakennusten energiatehokkuutta parannetaan
 - Kirkkohallitus tukee energiaremontteja
 - Myös muuta rahoitusta saatavilla (esim. Business Finland, ELY:t jne.)
- Tilojen yhteiskäyttöä lisätään ja vähällä käytöllä olevista tiloista luovutaan

Kuva: Kontiolahden seurakunta

Kiinteistöstrategian avainasema

Kasikirja mahdollisuuksien
avaajana

Kirkon ympäristödiplomi

Toiminta ja talous

Ympäristökasvatus

Jätehuolto ja kiertotalous

Ruoka ja keittiöt

Energia ja kiinteistöt

Rakennuskesteri Basis

Kiinteistöstrategia

Energia- ja ympäristöasiain
Energia- ja ympäristöasiain
Tilojen käyttö

Uusutuva energia

Kiinteistönhuoltojärjestelmä

Energiatehokkuus

Uudis- ja korjausrakentaminen

Kiinteistöjen puhtaanapito

Rakennusalan, kiinteistönhoidon
ja puhtaanapidon koulutus

Hautausmaat ja viheralueet

Metsät ja muut luontoalueet

Liikenne

Kiinteistöstrategia

Seurakuntien kannattaa laatia kiinteistötoimensa ratkaisujen pohjaksi kiinteistöstrategia.

Kiinteistöstrategiassa määritellään rakennusten käyttöä koskevat ohjeuorat pitkällä tai keskipitkällä aikavälillä. Strategian laajuuden ja perusteellisuuden päättää seurakunta itse.

Strategiasta tulee käydä ilmi rakennusten käytön ja kuntotason edellyttämä toimenpidetarve. Strategiassa voidaan linjata esimerkiksi korjaustarpeista ja ajankohdista tai rakennuksesta luopumisesta.

Seurakuntien kannattaa kiinteistönpidossaan kiinnittää huomiota muun muassa tilojen käyttöasteeseen ja siihen liittyvään lämmitykseen. Vanhojen kirkkojen kohdalla on aina myös selvitettävä korjauksen tai muutosten vaikutuksesta niissä olevan kulttuuriperinnön ja taideteosten säilymisolosuhteisiin.

Strategiassa tarvittavia taustatietoja talletetaan ja päivitetään jokaisella seurakunnalla käytössä olevaan Basis-rekisteriin. Se on tietokanta, johon seurakunta voi tallentaa kiinteistönsä perustiedot. Järjestelmään on hankittavissa lisäosia, kuten huoltokirja. Näiden avulla seurakunnan on mahdollista rakentaa käyttöönsä kiinteistöjen hallintajärjestelmä.

Kiinteistöstrategiassa voidaan käsitellä esimerkiksi seuraavia asioita:

- Arvioidaan mitä tiloja seurakunta tarvitsee ja kuinka paljon.
- Kartoitetaan tilojen käyttöaste.
- Tehdään kiinteistöjen esteettömyyskartoitukset.
- Säilytettävät kirkkolain mukaiset ja muut rakennukset inventoidaan ja kuntokartoitetaan.
- Muut rakennukset luokitellaan rakennusteknisiin perustein (esim. hyväkuntoinen/kunnostettava lähivuosina/kunnostettava myöhemmin/poistetaan seurakunnan käytöstä).
- Kiinteistöhallinta: analysoidaan, miten rakennuksia nykyisin käytetään, tehdään kunnossapidon suunnittelu.
- Määritellään strategiset tavoitteet ja päämäärät sekä luopumisperiaatteet rakennusten käytölle tulevaisuudessa.
- Analysoidaan kiinteistökohdekohtaisia kohteita: mistä seurakunta voi saada vuokratuloa (maanvuokra/huoneenvuokratulo/myyntitulo).
- Samat toimenpiteet tehdään tarvittaessa hautausmaalle, metsille sekä pelto- ja tonttimaalle.

Toimenpide

Laaditaan/päivitetään kiinteistöstrategia. Sen hyväksymisestä päättää kirkkoneuvosto.

Pisteet: Minimikriteeri.

Lisätietoja

[Kiinteistöstrategiamalli ja -ohje kirkon työntekijöiden Sakasti-intrassa.](#)

- Huolella laadittu kiinteistöstrategia ja sen noudattaminen päätöksiä tehtäessä on avain kestävään kiinteistöomaisuuden hoitoon - ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti.
- Kiinteistöstrategian laatiminen tai päivittäminen on myös yksi Kirkon ympäristödiplomin minimikriteereistä.
- Tukena:
<https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja/energia-ja-kiinteistot/kiinteistostrategia>

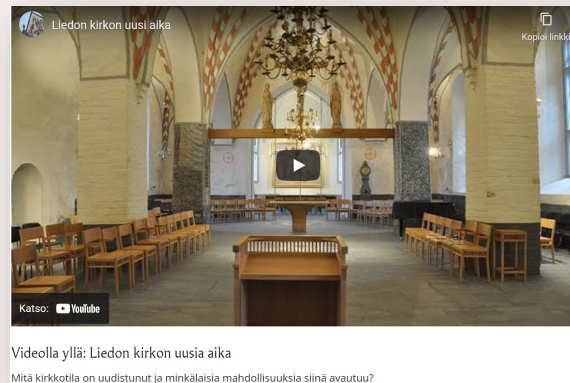
Miten kirkkotilojen käyttöä voidaan monipuolistaa?

[Ks. Saman katon alle. Kirkkotilatryöryhmän mietintö.](#)

Esimerkki Liedosta
<https://youtu.be/m07mQLvZ57U>

Esimerkki Messukylästä
<https://youtu.be/7oz8t2gkjxc>

Pohdi:

- **Mitä kuuluu teidän seurakunnan kiinteistöille?**
- **Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia kiinteistöihin liittyy?**
- **Millaisia toimia tarvitaan seuraavaksi?**
- **Millaiset eväät seurakuntanne kiinteistöstrategia antaa kestäväälle ja pitkäjänteiselle päätöksenteolle? Onko kiinteistöstrategia ajan tasalla?**

Kirjaa havaintosi ja pohdintasi muistiin!

Voiko tiekirkossa jo ladata sekä sielun että sähköauton?

Julkaisu 17.02.21 | Hanna Pekkari

Kuva: Aarne Ormio

Kirkon energia- ja ilmastostrategiasta löytyy suositus, jonka mukaan kaikissa tiekirkkoissa on sähköauton latauspiste

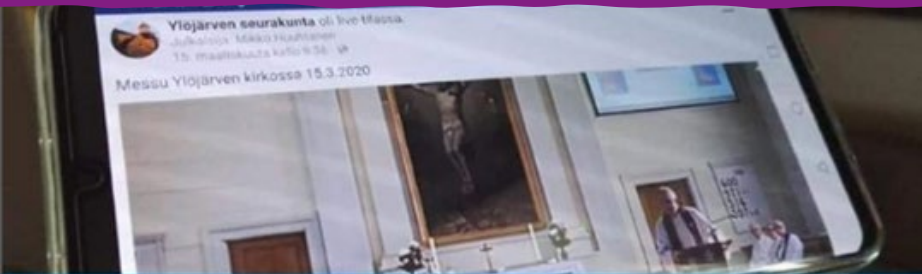
kurunkappeliskr

Tavoite 2: Vähennetään toiminnan hiilidioksidipäästöjä

Suosituksat:

- Siirrytään kestäviin **hankintoihin** ja osallistutaan ilmastoystävällisiin yhteishankintoihin.
- Suositaan ilmastoystävällistä **ruokaa**, vähennetään ruokahävikkiä.
- Suositaan vähäpäästöistä **liikkumista** ja parannetaan mahdollisuuksia **etäosallistumiseen**
- Lentämistä vähennetään ja sen päästöt kompensoidaan.
- Tiekirkkoissa on sähköauton latauspiste
- **Sijoitustoiminnassa** huomioidaan ilmastotavoitteet. Ei tehdä suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin.

Jumalanpalvelus suorana netissä klo 10

Kuvat: Ylöjärven seurakunta

Luottamushenkilö kestävän tulevaisuuden tekijänä 3: MITEN?

Hankintapolitiikka kestäväälle pohjalle

- Hankintojen yhteydessä tehdään merkittäviä ympäristöön vaikuttavia päätöksiä
 - Esim. sähkö- ja kaukolämpösopimukset, elintarvike-, kone- ja kalustehankinnat, kuljetus- ja jätehuoltopalvelut jne.
- Hankintalain mukaan tarjosten vertailussa *vertailuperusteina voi käyttää hinnan lisäksi sosiaalisia, ekologisista ja taloudellisia vastuullisuustekijöitä*. Ne tulee huomioida jo seurakunnan hankintaohjeissa.
- *Luottamushenkilön tehtävänä on huolehtia, että seurakunnan hankintapolitiikka on kestäväällä pohjalla*
 - Hankintaohjeessa huomioidaan vastuullisuustekijät
 - Työntekijöillä on kestävien hankintojen tekemiseen tarvittava osaaminen

- *HUOM. 1: Hankintojen ympäristöhaittoja voidaan vähentää tehokkaimmin vähentämällä hankintoja!*
- Tarpeita voidaan tyydyttää myös ostamalla palveluja, hyödyntämällä yhteiskäyttöä ja lainaus- ja vuokrauspalveluja, korjaamalla ja kunnostamalla sekä suosimalla pitkäikäisiä ja laadukkaita tuotteita.
- Lue lisää: [Hankintaohjeet ja -koulutus - evl.fi](#)

Kestävä sijoittaminen – tapa kasvattaa seurakunnan hyvää kädenjälkeä

Home YMPÄRISTÖKÄSIKIRJA KATSELMUSTAULUKKO TYÖKALUJA TOIMI NÄIN PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT

Käsikirja mahdollisuuksien avaajana
Kirkon ympäristödiplomi

Toiminta ja talous

- Toiminta- ja taloussuunnitelma
- Toimintakertomus
- Hankintaohjeet ja -koulutus
- Ympäristömerkit
- Uusio- ja kierrätystuotteet

Vastuullinen sijoittaminen

Vastuullisen sijoittamisen strategia

Seurakunnan on hyvä sijoitusstrategiassaan ottaa huomioon Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen ohjeet.

Vastuullisen sijoittamisen ohjeet toimivat esimerkkinä siitä, miten esimerkiksi vastuullista sijoittamista voi tehdä eri omaisuusluokissa. Seurakunnan tulee määrittää omaan sijoitustoimintaan sopivat lähestymistavat ja muodot. Eläkerahaston sijoitusyksikkö on laatinut seurakunnille ohjeita, joista voi olla hyötyä: sijoitussuunnitelman mallipohja ja -ohje, tarjouspyyntöohje, sekä tärkeimpiä vastuullisen sijoittamisen kysymyksiä omaisuudenhoitajille.

Hiilineutraali kirkko 2030 -strategian mukaisesti kirkon sijoitustoiminnassa huomioidaan ilmastotavoitteet. Kirkko ei tee suoria sijoituksia fossiilisia polttoaineita tuottaviin yhtiöihin.

Esimerkki sijoitussuunnitelman mallista:

[Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen ohjeet](#)

Kirkon eläkerahaston
vastuullisen sijoittamisen ohjeet

Hyväksytty Kirkon eläkerahaston johtokunnassa 3.10.2018

Porinat:

- **Milloin seurakuntanne hankintaohje ja matkustussääntö on viimeksi päivitetty?**
- **Mikä on paras tapa pienentää ruuasta ja liikkumisesta syntyviä päästöjä juuri teidän seurakunnassanne?**

Tavoite 3:

Jäljelle jäävät päästöt kompensoidaan

Kuva: Ylöjärven seurakunta

Suositukset:

- **Kompensoidaan** ilmastopäästöt, joita ei ole teknisesti tai taloudellisesti järkevää vähentää muilla keinoilla.
 - Esim. ostamalla päästöyksiköjä palveluntarjoajilta
- **Kartoitetaan** seurakuntien omistamien maiden (erityisesti **metsien ja soiden**) tila **hiilivarastoina sekä arvo hiilinieluinä**
- Seurakuntien **metsiä hoidetaan** siten, että niiden **tila hiilivarastoina ja arvo hiilinieluinä paranee.**

Ongelmallinen päästöjen kompensointi

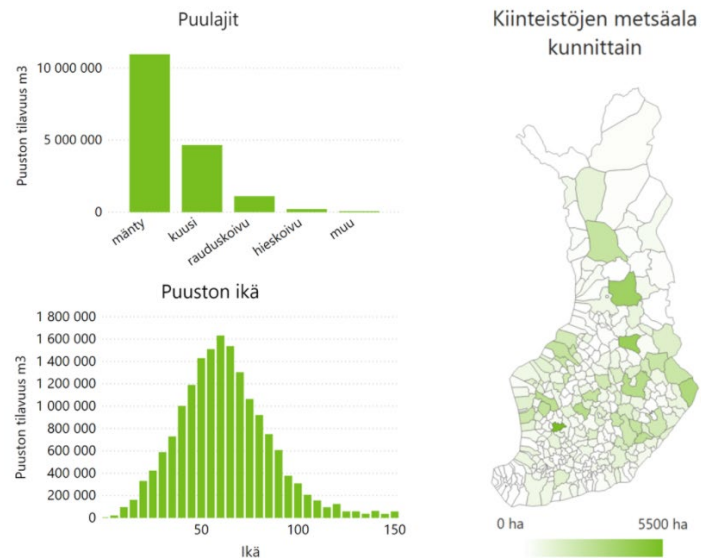
- **HUOM. ensisijaista on aina päästöjen vähentäminen!**
 - Seuraavaksi tärkeintä on olemassa olevien **hiilivarastojen säilyttäminen** ja **hiilinielujen vahvistaminen** esim. metsänhoidon keinoin
 - Vasta kun näiden suhteen on tehty kaikki mahdollinen, kannattaa miettiä jäljelle jäävien päästöjen hyvittämismahdollisuuksia
- Päästöjen hyvittämisen käsitteistö, normit ja markkinat ovat vasta muotoutumassa.
 - Alalla on myös heikkolaatuista toimintaa > EU-direktiiviehdotus 2023

Seurakuntien metsät: uhka vai mahdollisuus?

- Kirkkohallitus teetti vuonna 2020 Luonnonvarakeskuksella (Luke) selvityksen seurakuntien metsien toimisesta hiilinieluinä ja -varastoinä, kts:
 - Metsien hiilensidonta ja hiilivarastot sekä niiden kehitys seurakuntien hallinnoimissa metsätilakokonaisuuksissa.
 - Seurakuntakohtaisiin tuloksiin voi tutustua Kirkkohallituksen tilastopalvelussa

Seurakuntien metsät

Seurakuntien metsät ovat merkittävä hiilivarasto. Suomen evankelis-luterilaisilla seurakunnilla on metsäomaisuutta yhteensä noin 167 000 hehtaaria.

LUKE:n selvityksen johtopäätökset

- **Turvemaiden osuus seurakuntien metsäalueista on suuri**, joten **maaperään sitoutuneen hiilen määrä on huomattava**, n. 16 miljoonaa tonnia, kun puuston hiilivarasto on n. 6 miljoonaa tonnia.
- Kasvavan metsän puustoon sitoutuu hiiltä. Hakkuiden ja pohjavesiolosuhteiden muutoksen seurauksena hiiltä kuitenkin myös vapautuu maaperästä ilmakehään.
- **Metsien hoito ja käyttö tulisi suunnitella siten, että puustoon ja maaperään sitoutuvan hiilen määrä kasvaa ja maaperästä vapautuvan hiilen määrä on mahdollisimman pieni.**
- Nykyisillä hakkuumäärillä seurakuntien metsät toimivat vielä hiilinieluinä. **Hakkuita ei** kuitenkaan **voida lisätä.**
- Olosuhteiden mukaan suunnitelluilla **metsänhoitotoimilla tilannetta voidaan parantaa.**

Heinolan seurakunta sai räätälöidyn metsäsuunnitelman

29.5.2019

Heinolan seurakunnalla on metsää liki 400 hehtaaria. Seurakunnan edellisen metsäsuunnitelmakausi oli umpeutumassa ja tarvittiin uusi suunnitelma. Metsänhoitoyhdistys laati seurakunnalle heidän tavoitteidensa mukaisen räätälöidyn metsäsuunnitelman.

Heinolan seurakunta on mukana Kirkon ympäristödiplomi -järjestelmässä. Sen mukana tulee ohjeistuksia myös metsänhoidolle ja seurakunta toivoi tämän huomioitavan uudessa metsänhoitosuunnitelmassa.

Mhy Päijät-Hämeellä oli tarjota heille juuri oikea palvelu, eli räätälöity metsäsuunnitelma, joka on erikseen huomioitu ja merkitty erilaiset ympäristönäkökohdat, kuten metsäläkihoitokohdat, arvokkaat elinympäristöt, suojelut alueet, ehdotukset uusiksi suojelualueiksi, rantametsät ja virkistysalueet ja maisemallisesti arvokkaat kohteet.

Tarvitaan räätälöityjä metsäsuunnitelmia

- Metsäsuunnitelman laatiminen on seurakunnalle nykyisin pakollista.
- **Seurakunnan** asettamien **tavoitteiden** tulee ohjata metsäsuunnitelman laadintaa (talouden lisäksi esim. virkistyskäyttö, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hiilensidonta jne.).
- Metsäsuunnitelmia laadittaessa metsien **hiilivarastot ja -nielut** on mahdollista ottaa **nykyistä paremmin huomioon**. Turvemailla tämä tarkoittaa esim. **peitteisiä metsänhoitomenetelmiä**.
- Tapio on tuottanut seurakunnille materiaalin metsäsuunnitelman laatimisen tueksi

Luontoliitto ja kirkko käynnistävät yhteistyön seurakuntametsien luontoarvojen kartoittamiseksi

Julkaistu 07.03.2023

Luontoliiton metsäryhmä ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko ovat käynnistäneet yhteistyön seurakuntien metsien monimuotoisuuden kartoittamiseksi ja metsien suojelun edistämiseksi. *Luomakunnan metsät*-hankkeessa Luontoliiton metsäryhmä tarjoaa tukea seurakuntien omistamien metsien luontoarvojen selvittämisessä. Tuki on seurakunnille maksutonta.

Myös suojelun mahdollisuudet kannattaa selvittää

- Millainen metsä sopii suojeluun?
| Metsonpolku
- Luontoliitto ja kirkko käynnistävät yhteistyön seurakuntametsien luontoarvojen kartoittamiseksi
- HUOM. Metsien suojelulla on tänä päivänä seurakunnalle myös suuri positiivinen viestinnällinen potentiaali

Pohdittavaksi:

- **Mitä kuuluu teidän seurakunnan metsille?**
- **Milloin metsäsuunnitelma on viimeksi päivitetty?**
- **Miten metsäsuunnitelmassanne huomioidaan ilmasto-, monimuotoisuus- ja virkistystavoitteet?**
- **Onko metsissänne kohteita, joita voisi suojella?**

Tavoite 4:

Kirkko vaikuttaa yhteiskunnallisena toimijana ja keskustelijana

Suosituksset:

- Kirkko rohkaisee ja haastaa jäsenensä mukaan ilmastotyöhön.
- **Rippikoulut** toteutetaan Vihreät riparit -kriteerien mukaan.
- Kirkko vaatii päättäjiltä rohkeita ilmastotoimia ja edistää globaalia ilmasto-oikeudenmukaisuutta.
- Seurakunnat tekevät yhteistyötä seurakuntien, kuntien, kaupunkien ja järjestöjen kanssa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Tavoite 5:

Seurakunnat ja keskushallinto ovat sitoutuneita ilmastotyöhön

Suosituksset:

1. **Kaikki seurakunnat toteuttavat** kirkon energia- ja ilmastostrategian tavoitteita.
2. **Kirkkohallitus** osoittaa **riittävät resurssit** näiden ilmastotavoitteiden toteutumisen seurantaan ja seurakuntien ilmastotyön tukemiseen.
3. **Kaikilla seurakunnilla on Kirkon ympäristödiplomi 2025.**
 - Keskeinen työkalu strategian toteuttamiseen
4. Tavoitteiden toteutumista ja riittävyyttä **arvioidaan vuosittain.**

Kirkkohallituksen talo Helsingissä

**KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI**

Pohdittavaksi:

- **Joko teillä on kirkon ympäristödiplomi?**
- **Ellei, niin miten voit edistää sen hankkimista?**
- **Jos on, niin miten voitte tukea naapuriseurakuntaa diplomin hankkimisessa?**

Kirkon ympäristödiplomi

Seurakunnan työkalu kestävän
tulevaisuuden rakentamiseen
käytännössä

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Kirkon ympäristödiplomi pähkinäkuoressa

- Kirkon oma ympäristöjärjestelmä
- Alku 1990-luvun lopulla, käsikirjan uusin laitos 2020.
- Osin samanlainen kuin muillakin toimijoilla, mutta räätälöity seurakuntien tarpeisiin.
 - Koskee esim.: kiinteistöt, metsät, hautausmaat, ruoka ja keittiöt, kasvatusta, diakoniaa, jumalanpalvelukset...
- Sisältää myös kulttuurisen ja sosiaalisen kestävyden ulottuvuuksia.
- Määritellyt [kriteerit](#) saamiselle, voimassa 5. v. kerrallaan
- Kytkeytyy läheisesti yhteen *Kirkon energia- ja ilmastostrategia Hiilineutraali kirkko 2030:n* kanssa.
- Diplomiseurakuntiin kuuluu 2023 suurin osa kirkon jäsenistä, mutta vielä vähemmistö seurakunnista.

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

Hiilineutraali kirkko 2030 -strategian suosituksena on, että kaikilla seurakunnilla on Kirkon ympäristödiplomi vuoteen 2025 mennessä!

Ympäristödiplomin avulla...

Suhteessa luomakuntaan

- *Viljelemme ja varjelemme* luomakuntaa käytännössä.
 - Turvaamme ympäristön *elinkelpoisuutta*.
 - Vaalimme luonnon *monimuotoisuutta*.
 - Hillitsemme *ilmastonmuutosta* ja suuntaamme *hiilineutraaliuteen 2030*.

HUOM! Vain olemalla **esimerkillinen** omassa toiminnassaan seurakunta voi olla **uskottava** puhuessaan ihmisen tehtävästä luomakunnan viljelijänä ja varjelijana!

Suhteessa omaan toimintaan

- Nivomme ympäristöasiat *osaksi* seurakunnan kaikkea *toimintaa*.
- *Kuuntelemme* ja *osallistamme* seurakuntalaisia yhteiseen ympäristötyöhön.
- Kilvoittelemme, jotta *tekomme* vastaavat *sanojamme*. Tavoittelemme *jatkuvan parantamisen* ihannetta.
- Edistämme *ennakoivaa ympäristöajattelua*; teemme jo tänään sitä mitä laki vaatii huomenna!
- *Tehostamme* toimintoja ja resurssien käyttöä. Etsimme *kustannussäästöjä*.

Ympäristödiplomin hyöty seurakunnalle

- Ympäristödiplomin avulla voidaan:
 - **tiedostaa** oman toiminnan ympäristövaikutukset
 - minimoida **riskit**
 - **ennakoida** tulevia haasteita
 - saada **työkaluja** toimintojen jatkuvaan kehittämiseen
- Erityisesti pitkällä tähtäimellä kestävä toimintatapa on yleensä myös taloudellisesti järkevä.

Seurakunnan jatkuva ympäristötyö

Seurakunta rakentaa kestävää tulevaisuutta ympäristöohjelmansa avulla

Kirkkohallitus

Myöntää ympäristödiplomin

Tuomiokapituli

Esittää auditoijan lausunnon perusteella ympäristödiplomin myöntämistä

Auditointi

Kirkkoneuvosto

hyväksyy ympäristöohjelman ja pyytää tuomiokapitulilta auditointia

Kirkkoneuvosto

päätää ympäristödiplomin hakemisesta

Tutustutaan ympäristödiplomin käsikirjaan

Toteutetaan ympäristökatselmus

Täyttämällä katselmustaulukko. Taulukkoon kirjataan diplomiin vaadittavat minimikriteerit ja toimenpiteiden tuottamat pistemäärät lisätietoineen.

Laaditaan oma ympäristöohjelma

Ympäristökatselmuksessa tehtyjen havaintojen pohjalta

Ympäristödiplomin hakuprosessi

KIRKON YMPÄRISTÖ-DIPLOMI

KIRKON
YMPÄRISTÖ-
DIPLOMI

YMPÄRISTÖKÄSIKIRJA

KATSELMUSTAULUKKO

TYÖKALUJA

TOIMI NÄIN

PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT

Käsikirja mahdollisuuksien
avaajana

Kirkon ympäristödiplomi

Toiminta ja talous

Ympäristökasvatus

Jätehuolto ja kiertotalous

Ruoka ja keittiöt

Energia ja kiinteistöt

Hautausmaat ja viheralueet

Metsät ja muut luontoalueet

Liikenne

Kirkon ympäristödiplomin käsikirja

Ympäristökäsikirjassa avataan kattavasti seurakunnan arkeen ja pyhään liittyviä eri osa-alueita ympäristönäkökulmasta. Käsikirjan avulla seurakunta voi laatia ympäristöohjelman, joka auttaa suunnittelemaan seurakunnan ympäristötyötä. Kirkon ympäristödiplomin saamisen edellytykset on koottu tähän käsikirjaan.

Toiminta ja talous

Ympäristökasvatus

Jätehuolto ja kiertotalous

Ruoka ja keittiöt

Energia ja kiinteistöt

Hautausmaat ja
viheralueet

Metsät ja muut
luontoalueet

Liikenne

Ympäristödiplomin osa-alueet

- **Kussakin:**
 - Minimikriteerit
 - Täytyminen edellytys diplomin myöntämiselle
 - Pisteitä tuottavat kriteerit
 - Diplomin saamiseksi minimi 100
 - Kattavasti linkkejä lisätietoon

Esimerkki osa-alueesta: Hautausmaat ja viheralueet

Kuva: Kontiolahden seurakunta

Luottamushenkilö kestävän tulevaisuuden tekijänä 3: MITEN?

Hautausmaat ja viheralueet

Kirkon ympäristödiplomi ohjaa seurakuntia hoitamaan ja ylläpitämään puistomaisia hautausmaita ympäristömyönteisesti, jotta myös tulevaisuudessa omaiset ja muut hautausmailla vierailevat voivat kokea ne levollisina ja lohduttavina ympäristöinä.

Seurakunnilla on hautaustoimilain ja kirkkolain mukaisesti velvollisuus ylläpitää hautausmaita ja osoittaa niiltä hautoja vainajien hautaamista varten. Hautausmailla on monta merkitystä. Ne kertovat kulttuuriympäristönä paikkakunnan henkilöhistoriasta ja pysäyttävät satunnaisen kävijän maamme historian äärelle sankarihautoilla ja yhteismuistomerkeillä. Hautausmaat ovat puistomaisesti hoidettuina monesti myös osa paikkakuntansa viherverkkoa, taajamien keuhkoja ja hiilinielujä. Hautausmaiden monilajinen puusto ja muu kasvillisuus mahdollistavat linnuille pesintä- ja suojapaikkoja. Kukkivat pensaat ja perennaryhmittä lisäävät hyönteisten ja perhosten runsautta.

Sisällys

Minimikriteerit

Hautausmaan hoitosuunnitelma

Perennahoito

Pisteet

Hautausmaiden ja viheralueiden kulttuuriarvojen inventointi 8 pistettä

Hautausmaiden, pih- ja puistoalueiden luontoarvojen inventointi 5 pistettä

Keveyemmän hoidon alueet 2 pistettä

Monivuotiset kasvit 2 pistettä

Vieraslajien torjunta 3 pistettä

Kemikaalihaittojen ehkäisy 5 pistettä

Vedenkulutuksen pienentäminen 3 pistettä

Koneiden ympäristövaikutukset 3 pistettä

Vainajan tuhkaamisen ympäristövaikutukset 6 pistettä

Hautaukseen liittyvät ekologiset vaihtoehdot 3 pistettä

Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat 3 pistettä

Hautakivien uusiokäyttö 3 pistettä

Hautausmaiden ympäristökasvatuksellisten arvojen hyödyntäminen 3 pistettä

Hautausmaahenkilöstön ympäristökoulutus 5 pistettä

Muut toimenpiteet 5 pistettä

Yhteensä 59 pistettä

Esimerkki osa-alueesta: Ympäristökasvatus

“Minä olen sinut nimeltä kutsunut.”
(Jes. 43)

Onnea kastepäivänäsi

Kotiseurakuntasi on hankkinut kasteesi kunniaksi puuntaimen, jonka istuttamisesta vastaa Suomen Lähetysseura. Taimi istutetaan Aasiaan tai Afrikkaan alueille, joissa paikalliset ovat sitoutuneet ilmastonmuutoksen torjumiseen. Nämä taimet antavat toivon tulevaisuuteen.

Seurakunta on yhtä kuin jäsenensä.
Tervetuloa Ylöjärven seurakunnan jäseneksi!

SUOMEN LÄHETYSSEURA **YLÖJÄRVEN SEURAKUNTA**

Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatuksen tulee olla tavoitteellista ja mielekkäällä tavalla haastavaa. Se käsittää koko ihmisen kasvun kaaren. Ympäristökasvatuksen keskeisenä menetelmänä on tekemällä oppiminen.

Ympäristökasvatus on läsnä kaikessa mitä kirkossa ja seurakunnissa tehdään. Sanat ja teot ovat ympäristökasvatusta. Luomakunta on läsnä messun ehtoollisrukouksessa, sitä käsitellään päiväkerhoissa ja rippikoulussa. Ympäristökasvatus antaa seurakuntalaisille mahdollisuuden toimia ympäristön ja oman seurakunnan parhaaksi.

Sisälllys

Minimikriteerit

Ympäristökasvatussuunnitelma

Jumalanpalveluselämä

Pisteet

Ympäristökasvatuksen viestintä ja vuosikello yhteensä 6 pistettä

Ympäristökasvatus kasvun kaaren eri vaiheissa 6 pistettä

Hartaus- ja jumalanpalveluselämä 6 pistettä

Luontopolut ja hiljaisuudelle rauhoitetut paikat 7 pistettä

Verkostoyhteistyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen 5 pistettä

Leirit, retket ja muut tapahtumat 10 pistettä

Rippikoulu ja isostoiminta 10 pistettä

Liikkuva seurakunta 2 pistettä

Muut toimenpiteet 5 pistettä

Yhteensä 57 pistettä

Luottamushenkilön vaikuttamisen avainpaikat kootusti

Luottamushenkilön vaikuttamisen avainpaikat...

1. **Liittykää Kirkon ympäristöjärjestelmään** eli ympäristödiplomiin, ellei se ole vielä käytössä. Näin saatte seurakunnan kestäväystyölle pysyvän tukirakenteen.
2. **Seurakunnan strategian** laatiminen ja päivittäminen: antaa selkänöjan kaikelle!
3. **Kiinteistöstrategian** laatiminen, päivittäminen ja toimeenpano
 - Tukena: <https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja/energia-ja-kiinteistot/kiinteistostrategia>
4. **Metsäsuunnitelman** laatiminen: periaatteiden määrittely ja suunnitelman hyväksyminen
 - Tukena : <https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja/metsat-ja-muut-luontoalueet/metsasuunnitelma>
5. **Hankintaohjeen** hyväksyminen ja sen periaatteiden toteuttaminen seuranta
 - Mm. sähkö sopimus, kiinteistöjen lämmitys, ruoka, kuljetukset jne.
 - Tukena: <https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja/toiminta-ja-talous/hankintaohjeet-ja-koulutus>

... luottamushenkilön vaikuttamisen avainpaikat

6. Sijoitusomaisuuden vastuullinen hoitaminen

- Tukena <https://evl.fi/ymparistodiplomi/ymparistokasikirja/toiminta-ja-talous/vastuullinen-sijoittaminen>
- [Kirkon eläkerahaston vastuullisen sijoittamisen ohjeet](#)

7. Työntekijöiden tukeminen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa

- Viisaat rekrytoinnit ja riittävät resurssit esim. ympäristötyöryhmälle
- Tuki työntekijöiden tekemälle ympäristökasvatukselle, viestinnälle ja yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle

8. Bonus: ottakaa käyttöön seurakunnan oma YVA-menettely!

- Ks. [Lapsi-, ympäristö- ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi - STEP-opintokeskus](#)

9. Muu, mikä juuri teidän seurakunnassanne?

Lopuksi

“Toivo ei ole varmuutta siitä,
että jokin asia onnistuu,
vaan vakuuttuneisuutta siitä,
että asioilla on merkitystä
riippumatta siitä, miten käy.”

*Václav Havel (1936-2011),
kirjailija, toisinajattelija ja poliittinen
vanki, Tšekin presidentti 1989-2003*

Seurakunnan luottamushenkilöiden teemamateriaalit 2023–2026

Jari Visto, kouluttaja
Kestävä kehitys ja ekososiaalinen sivistys
STEP-opintokeskus

Kirkkopalvelut ry / STEP-opintokeskus 2023

Seuraava osio 4:

Syventävä näkökulma:
Strategista johtamista donitsimallin avulla